

תרופות יקת, מה יאכל ומתי. אך הוא לא קבע את סידרי ההלווייה

מדי לילה (ושמומנה עליידי העיתון חדשות), וגילה רזין, ששימשה גם היא בתפקיד אחות — היו מסבירים לו מה מצבו, איזה תרופות כדאי שיקת, מה טיבה של כל תרופה ומתי צריך לקחת אותה. הוא היה מחליט כיצד לפעול.

לפני נסיעתו לארצות-הברית היה מצבו טוב יחסית. הוא יכול היה לקרוא ואף לשוחח בחופשיות עם חברים. למרות זאת הקיא הרבה, כתוצאה מהתרופות. בכל פעם שהקיא, היו החברים עוזבים את החדר. לעיתים היו יוצאים אל המירפסת, ואחר-כך נעלמים במהירות, לעיתים היו עוזבים את הבית. לא כולם יכלו לעמוד במראה.

בכל פעם שהיתה לו תקופה גופנית קשה, והיה מרכה להקיא, או שהיה במצב-רוח דיכאי, או שהיה מטושטש ומנמנם רוב הזמן, הפסיקו חלק מחבריו להגיע. לעיתים אמרו באופן הכי פשוט שהם זקוקים לחופש של ימים אחדים. לעיתים ניסו לתרץ את היעדרותם במחלות שונות ומשונות, לעיתים פשוט נעלמו. ואז, כשהיו עוזבים ימים אחדים וחברים לא הגיעו, היה דן שואל מה קרה.

מישהו היה עושה סבב-טלפונים בין החברים ומבקש שיבואו, שיעשו, לפחות, תרונות יומית. הם היו חוזרים ומבקרים, עד ההתקפה הבאה.

בבית היו באופן קבוע בתיה אפילו, שטיפה לה בו כל יום וכל היום, נעמי, החבר שלה, יוסי קריים, שמאו שוחרר דן מבית-החולים תל-השומר הפך לחלק אינטגרלי של המישיש-הו ושעזר בהחלטות החשובות, גילה רזין, יריד בשם זמי לרר ושרית רוטשילד.

שרית רוטשילד, עיתונאית-לשעבר מע"ת הנויר, התבקשה עליידי חיים חפר לבוא ולסדר את הארכיון הענק של דן. היא היתה באה באופן קבוע כל בוקר, עובדת בארכיון עד לשעות-הצהריים. לעיתים קרובות עזרה גם בדברים אחרים.

כשחזר מארצות-הברית, אחרי הניתוח הכושל, היה כבר משותק בחצי הימני של גופו, מרבר כקושי, וגם הראייה שלו נפגעה, הוא לא יכול היה לקרוא עיתונים. אבל הוא המשיך להתעניין במרחש. לכן ביקש שיקראו לו מהעיתונים. היו קוראים לו כותרות. כשיהיה רוצה, היה מבקש גם את הכתבה. הוא ניכר היה מתעניין. את העמוד השלישי של העיתון בקושי יכול היה לשמוע.

כימי-שישי, כשהיה מיגוון של עיתונים, היה שומע יותר. מתעניין.

נוסף על העיתונים עמד לפני מיטתו מכשיר-שירטלוויזיה. הוא היה רלוק רוב הזמן, בר-רדיכלל בלי קול. מדי פעם היה צופה כתוב-ניות, ואז היו מגבירים את הקול. לעיתים קרובות היה נרדם מול המכשיר. ליד הטלוויזיה עמד שרון. היה חשוב לו לראות מה השעה. בשבועיים האחרונים כבר לא הפעילו את הטלוויזיה שליד מיטתו.

נוסף על כל אלה היה בחדר מכשיר קומ"פסטידיסק, שניגן מוסיקה קלאסית ברוב שעות היום.

אחרי שהשתחרר מבית-החולים קיבל סט-רואידים. תרופה זו גורמת לתיאבון גדול, והוא אכל ואף ביקש לעיתים קרובות מאכלים מסויימים. לעיתים היו אלה ארוחות מזומנות עד לפרטים ממיסערות מסויימות, לעיתים הינחה את בתיה כרוק מה לבשל לו ואיך. והיא עשתה זאת במסירות רבה, עובדת על כל מנה ביד אמן, ומגישתה לו צלחת אסתטית, כמו יצירת אמנות. איציק ויינגרטן מהמיס"דה הסמוכה בבאי, בנמליפו, שלח לו ביוון מתן ארוחות רבות.

אחרי-כך היתה תקופה ארוכה שבה ביקש אוכל, אבל כבר לא יכול היה לאכול.

כיל אותו. זו היתה הארוחה האחרונה שלו. מאז ששה פעמיים-שלוש חצי כוס מרק. מדי פעם, במהלך התורשים, כשהיו הירדרריות במצב, היו הרופאים אומרים שזה הרסוף, ושכדאי להתכונן. בכל פעם היו בני-הבית מכינים את עצמם לקראת המוות, אך הוא לא בא.

בערב ראשי-השנה חלה הירדררות נוספת במצב, והכל היו בטוחים שזה עניין של שעות. הראשונה. היא שהתה בארץ ימים אחדים, אך התגוררה בבית-מלון ולא בבית אביה. כשראה

חייבים את העברתו לבית-החולים. הוא התייגד להעברה מפני שחשש שזה יהיה כרוך בניסיונות להאריך את חייו באופן מלאכותי. הוא החליט לגבי עצמו עד לשבועיים הר האחרונים. אז עבר למצב של עירפול הכרה. הוא אומנם לא היה מסוגל לנהל שיחות, אבל לפעמים יכול היה להקשיב. היה חשוב לו שחברים יבואו לבקר. זה נתן לו תחושה חזקה של חיבור לחיים. הוא לא רצה שחברים יבואו וישאלו אותו מה שלומו, כי כל אחד יכול היה לראות ששלומו לא טוב. היה חשוב לו שחברים יספרו לו מה קורה איתם. הוא היה

שמעה כבר פעמים רבות שאלו שעותיו האחרונות, ושהיא בטוחה שיחזיק מעמד עוד ימים אחדים. למרות זאת קראה לכמה מחבריו הקרובים — ביניהם אמנון דנקנר ותמר מרון — והם ישבו ליד מיטתו. הכבר שלו חרל לתפקד. גם הכליות חרלו לעבוד. לכל היה ברור שמרגע שהכליות מפסיקות לתפקד, זה עניין של כמה ימים עד לסוף.

הכליות חרלו לתפקד שבוע לפני מותו. הוא היה מטושטש. קיבל לווריד דולסטין. שהוא מורפיום סינטיטי, שיש לו השפעה מהי-

לפני שישה חודשים נכשל הניתוח בארצות-הברית. הוא חזר לארץ ומאז לא התאושש. מה התרחש בששת החודשים האחרונים לחיו של דן בן-אמוץ

דן בחנוכה ב.כסית, דצמבר 1988, כמה ימים לפני גילוי הסרטן

כמה חברים לא יכלו לראות אותו מקיא. מצאו תירוצים ולא הגישו

רה, אך לטווח קצר. כלילותיו האחרונים, מבעד לטישטוש, אמר שאינו רוצה למות כלילה. ותמיד, כאשר הגיע הבוקר, היה שואל אם כבר יום. לכן, בגלל בקשה זו שלא למות כלילה, קיבל מיגוון נמוך של תרופות כלילות. הוא שחרלו הכליות לתפקד, התחילו הכל את הספירה לאחור. היה ברור שזה עניין של זמן קצר. כשלב זה פעלו רק הלב והריאות. הוא היה בטישטוש, עם רגעים או שעות של עירנות.

הוא ממש סירב למות, והוא חי הרבה מעבר למה שאפשר מצבו. כיום השישי בבוקר הלכו נשימותיו ונח"לשו. הוא קיבל זריקת-הרגעה לווריד. שעי תיים וחצי אחרי-כך היה ברור שזה הסוף. בתיה ונעמי נכנסו לחדר, ראו אותו והבינו. היו ישבו לידו וליטפו את ידו השמאלית, הבריאה, משום שהעירוי היה מחובר לידו הימנית, המ"ש שתקת. דן הפסיק לנשום. צוואתו תיפתח כיום הרביעי.

תשוש, בקושי הוציא הגה מפיו, אבל כשרצה משהו — כמו לשתות — ידע לבקש זאת בצורה ברורה. לעיתים היה משמיע הכרות, שאיש לא יכול היה להבין אותו, גם לא היה ברור אם הוא אכן רוצה לומר משהו. הוא שבו לפני מותו ערך הרפאה עם בתיה ונעמי שיחת-הכנה למותו. בתיה אמרה שהיא

אותה דן, וחשב שהזעיקו אותה מפני שחששו שמגיע סופו, שאלו: "מרדע באתי?" הוא סבל שישה חודשים סבל רב, אבל היו לו מעט מאוד תלונות. אנשים שבילו במח"צתו שעות רבות בתקופה זו, אומרים שהוא היה חולה שלא אהב להטיל מעמסה על סביבתו. היו לו מינימום של בקשות, למרות שהיו סביבו אנשים שהיו מוכנים לעשות למענו הרבה יותר ממה שביקש.

בשבועיים האחרונים לחייו הפסיק דן לאכול, ולא יכול היה עוד לבלוע תרופות. אז, לפני יום-הכיפורים, חיברו אותו לעירוי, שדרכו קיבל ישר לווריד נוזלים ואת התרופות הדרושות אך לא מזון. יומיים אחרי-כך הוחלט להפסיק לתת לו את התרופות, משום שהגוף לא הגיב עליהן. גם חיבור העירוי היה החלטה של דן. באותו שלב עמדו לפניו כמה הצעות: לאשפז אותו בבית-החולים, לחבר אד-תו לעירוי מורכב, או לתת לו עירוי פשוט של נוזלים ותרופות. הוא בחר באפשרות האחרונה, כשהבין שאינה כרוכה בסיבוכים המ-